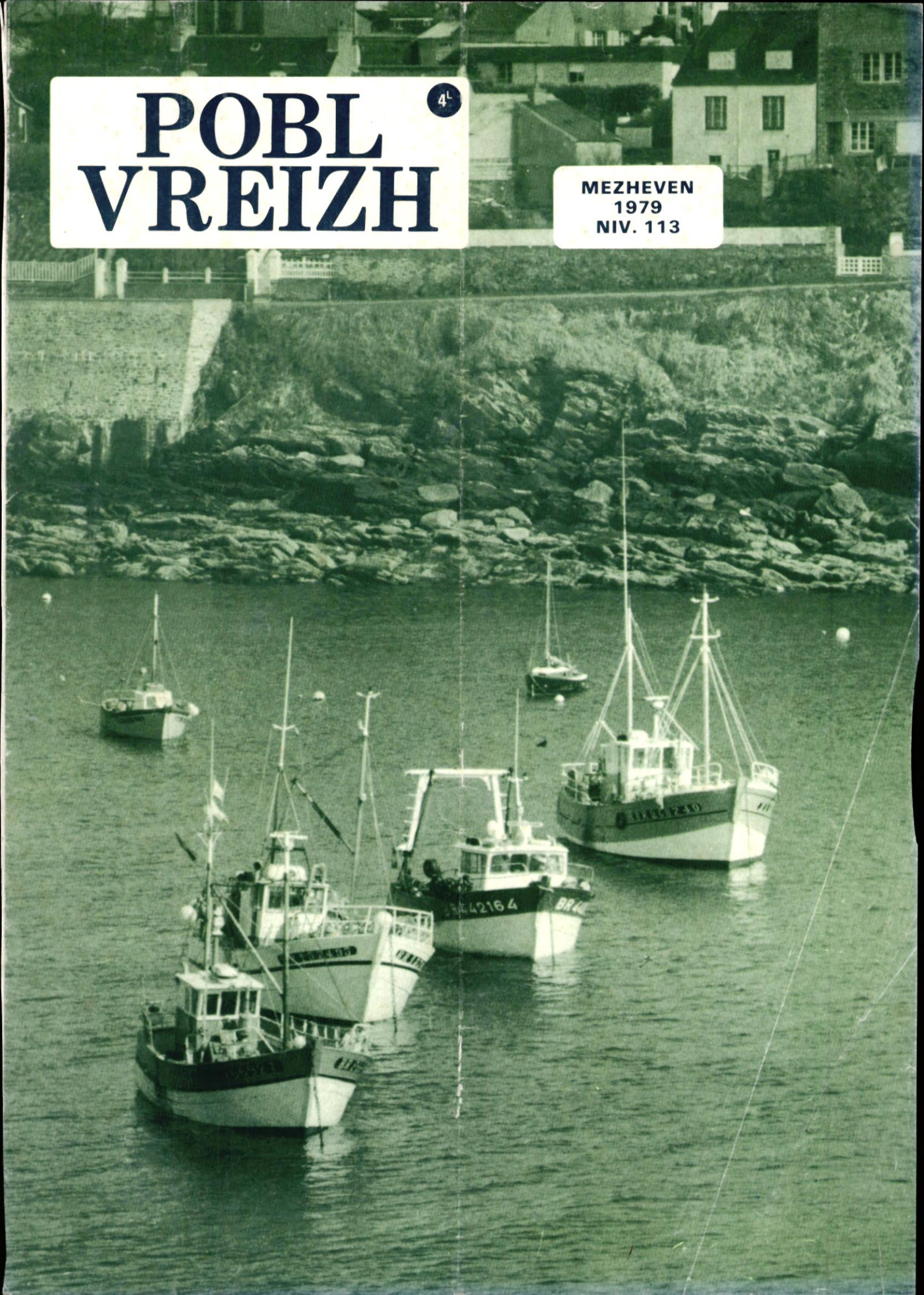

POBL VREIZH

4^L

MEZHEVEN
1979
NIV. 113

HARPIT POBL VREIZH

KRP 2746-79 ROAZON
CCP RENNES

2* listennad

L. Donal, Banaleg	60,00
M. François, Angers (49)	60,00
J. Appriou hag A.M. Leroy, Brieg	20,00
Jean-Yves L., Logivi-Plougras	10,00
Yannig P., Reze e-tal Naoned	20,00
R. Riou, Kameled	60,00
J. Delaunay, Naoned	20,00
L. Cevaer, An Ospital	10,00
H. Cornic, Kemper	20,00
J. Prenville, Dijon (21)	20,00
F. Peru, Konfort-Berc'hed	10,00
Y. Georgelin, Paris (75)	20,00
T. Perrot, Loktudi	20,00
S. Kidna, An Alrae	10,00
J.J. Monnier, Lannuon	10,00
Jakes Riou, Gwengamp	20,00
P. Herve, Grenoble (38)	60,00
N. Peyr, Nimes (30)	10,00
M. Le Vaillant, Brest	30,00
Marivon Le G., Kemper	10,00

500,00

Diwar al listennad 1añ 410,00

War-un-dro 910,00

Kemeret eo bet ar pleg ganeoc'h, lennerion ha komanterion ger, da gass ho kwenneien da b'Pobl Vreizh, ingal ha didrous... Mad ho peus gwraet, rag frank ha ledan eo sac'h an dispignoù amañ...

Peogwir n'eus Rotschild na Ford ebed en hon mesk, peogwir ne fell ket dimp prientiñ na kass da benn « hold-up ar c'hantved », ez eo red mad deomp ober evel ar glaskerion vara kent : astenn an dorn... Goulenn an alusen, ya, evel ar paour-kaezh...

Un tu bennag ez eus arc'hant bras. Goulennit digant « bagad ar Pewar », ar re a vez gwelet beg o fri ken alies bremañ war skramm an tele. Mes e-barzh ar vouest hud-se ned a ket fri n'eus forzh piw. Rag an demokratiezh zo un mister bras, pa vo sellet mad. M'ho peus Kannaded er Gambr, e vo roet diw eur bennag deoc'h d'ober ho mar-mous ase dirag an dud. Ma n'ho peus ket, gwazh-a-se ewidoc'h : pemp munut bennag ur wechig an amzer.

Mes a-benn kaoud ar pemp munut-se, eo daw deoc'h bezañ war ar renk ewid botadeg an Europ, a vo dalc'het d'an 10 a Vezheven, evel ma oar an oll a-benn bremañ, kehidall zo emae o vouzariñ hor pennoù dimp gant an afer-se. Hag amañ ez eus diw gudenn vras, pe unan vras gant daou benn. Diviset eo bet gant an oll re e karg eus an afer — PS ha PCF hag all — ne vefe nemed un dachenn-votiñ eus ar Frañs a-bezh. Setu ma he defe gellet an UDB mont war renk, e vefe bet strewet e faperennoù-votiñ e Wallis-ha-Futuna, e Bastia, e Lauterbourg, kerkoulz hag e Sant-Herbod benniget. Kentañ poent. An eil zo gwashoc'h c'hoazh...

Gwashoc'h ha mezhusoc'h, ma c'hell pennoù bras ar politik gall ruziañ gant ar vezh c'hoazh. Rag, a-benn bezañ digollet eus misoù ar stourmad, eo red tapoud 5% eus ar mouezhioù. Paneved-se, « tintin », hag e chomo ar misoù war choug ar strollad. Hag ar misoù-se, pegement, emit-hu ? Ur « blou-senn », toudoù, un netraig : 400 milion a lurioù kozh...

Pinwidig omp a startijenn, a nerzh-kalon, a zalc'husted ha me oar ! Mes 400 milion a lurioù kozh, nann, n'omp ket pitaoded bras awalc'h ewid kaoud memes an degved lodenn anehe... Setu e chom hor fri ganimp war ar gloud. Krugañ ne servij da netra. Red e vo stourm gant hor peadra dister, ha nerzh-diabarzh an esperañs hag an dispac'h, ewid kass d'an traoñ ar bed politikel breinet gant an arc'hant.

Setu n'hon eus ket mez oc'h astenn an dorn ewid goulenn hoc'h alusen diganeoc'h. Bras pe vihan, e kemeromp anezi diganeoc'h gant lorc'h hag anaoudegezh vad.

Trugarez vras ewid ho profadennoù. Dorn-ha-dorn dalc'hmada, er stourm a renomp ewid roiñ frankis ha joa-bewañ d'hor pobl...

Pobl Vreizh

KOMANANTOÙ

	boutin : 40 L	V
P	skoaz : 60 L	R
O	pe ouzhpenn	E
B	KRP ROAZON	I
L	2746-79	Z
	C.C.P. RENNES	H

Ti-Moullerezh « Iroise »

29200 Brest

Rener ar gelaouenn :

Fañch Morvannou C.P.P.A. 50 091

1700 skwerenn

Komanantit d'ar gelaouenn bolitikel nemeti e brezhoneg penn-da-benn

Pobl Vreizh (service abonnements *)

BP 304 - 29273 BREST-CEDEX

Hanw hag hanw-badez

Chomlec'h

a gass e gomanant

Boutin : 40 L (1)

Skoaz : 60 L pe ouzhpenn (1)

Estrenvro : 60 L (1)

(1) Diverkit ar gerioù na servijont ket

Amañ an arc'hant

dre chekenn-bost (1)

dre vandat-lizher (1)

dre chekenn-vank (1)

CCP RENNES 2746-79

* da verkañ dre red war ho kolo-lizher

UR PORZH DON EWID BRO-DREGER HA GOELOÙ

« Ma vefe savet ur pozh-mor war odoù hanternos Breizh ! » Kement a lâremp pell zo dija (gw. **Pobl Vreizh** niv. 91), hag adarre pa oamp o kabaliñ ewid botadegoù 1978 ha 1979.

Deuet eo hon bro da vezañ un hent-dall, en abeg d'ar promessaoù hon laka da c'hor-tos heñchoù-meur, hag abalamour d'an hent-houarn, ne ra nemed tremen deus ur penn d'egile eus ar vro buan ha buan.

Ar mor an heni eo a c'hellfe roiñ nerzh ha buhez d'hon bro. Hiziw an deiz ez eus kaos d'ober ur porzh en **Sant-Brieg**. Gwir vo ez eo **Sant-Brieg** ur gêr vras. Brassañ ker an hanternos, hag o klask dont da vezañ brassoc'h c'hoazh, enni ur gampr-goñvers o vountañ ar mennos war raog. Med ker spontus e koustfe ober ur porzh newez en **Sant-Brieg**, rag pell e vez ar mor o tichalañ eno, ha n'eus donder ebed... Epad an tre ne c'heller tremen 'med gant ur vag vihan. Red' vefe kleusañ neuse, med buan e teufe an traozh en-dro gant red an dour. Memes mod ema an traoù en **Rotterdam**, a goust 6 000 a zollaroù bemdez da ravanelliñ.

Dre ma 'z eo Bro-Dreger bro ar c'homiteoù, ez eus bet savet unan da gennig ul lec'h all marc'hadmatoc'h ha gwelloc'h. E penn ar c'homite-se ema hon kamarad **Roger Perrot**, bet martolod gwechall : ewitañ ez eo **Keraret (Penn Palud)** ar gwellañ plass d'ober ur porzh.

Gwasket eo al lec'h, ha don (10 m. pa vez tre), gant redoù-mor n'int ket re greñv, hag ez eus ur savenn-douar tro-dro, ewid ar c'hamionoù hag ar varc'hadourezh. Ha ne vefe ket diouwer a varc'hadourezh, a-dra-sur, rag e-leizh a legumajoù hag a gig a vez produet e Tregar ha Goeloù. Kudenn Bro-Lannuon a vije an heñchoù eveljust, ken fall ha ma 'z int, ha pell awalc'h diouzh an hent roial.

Beteghenn, n'eus bet gwraet studiaden ebed nemed ewid **Sant-Brieg** (suezhuz awalc'h). Hag ema **Landreger** war ar renk bremañ iwe. Gant piw ez ay ar maout ? Forzh penaos, n'eo ket ase ema an dalc'h : ar pezh a gont eo interest an dud hag ar vro. Ezomm zo eus ur pozh-mor don war ootchoù an hanternos, ha n'eo ket en ur gass unan dour d'e velin — da lakaad ar re all war ar sec'h — eo e vo kavet un diskoulm d'hon problemoù.

A-viskoazh omp bet a-eneb sañtralisasion gouarnamant **Paris**, ha n'eo ket arc'hoazh e c'housañvimp ar memes tra en hon bro-ni.

D. Giraudon

10 a Vezheven : pessort Europ ?

Ma 'z eus bet trous, cholori, huchaden-
noù, kujunennoù, bec'h ha safar da gefi-
ver ur votadeg, ez eo a-dra-sur ewid
homañ ! Epad c'hwec'h mis, pedost, omp
bet bouzaret ha mezwiellet gant ar sinema
bras omp bet lakaet da glewed ha da selled
outañ.

Emaer eta o c'houleñn diganimp, aha-
nomp ar « bobl soveren » sañset, kass da
Strasbourg, lec'h m' ema beteghenn sez
Parlament an Europ, kannaded hag a vo
eno « dileuridi ar Frañs ». Mad tre. Setu
eo bet votet ha diviset gant Kampr ar Gan-
naded eus **Paris** ne vefe nemed un « da-
chenn-votiñ unvan » eus ar Frañs en he
fezh. War an divisou-se eta ez eus bet
savet un deg bennag a listennadoù tud.

Ur votadeg ispisial un tamm eo homañ,
peogwir ne vo nemed un dro, ha peogwir e
vo dilennet ar gannaded dre gevatalded (à
la proportionnelle). Bec'h zo eta ewid
klask tapoud meur a heni eus an unan ha
pewar-ugent plass a genniger.

Meur a dra zo da lâred war an afer-
mañ, ha meur a dra iwe diwarbenn an
Europ emae o klask kempenn dimp.

Gouzoud a ra lennerien **Pobl Vreizh** a-
benn bremañ ne yelo ket an UDB war ar
renk : kavoud 400 milion a lurioù kozh a
oa dreist d'he nerzh, d'he galloud ha d'he
fossubted. Ouzhpenn re an UDB eo cho-
met o fri gante war ar gloued pa'z eus bet
hanw a zastum un « tefizor » sort-se, memes
ewid strolladoù strewet dre ar Frañs a-
bezh. Rag ma ne vez ket tapet 5% eus
mouezhiou ar voterien gant re ul listen-
nad, e chom ar 400milion-se war gont ar re
o devez savet al listennad. Gwraet he deus
an demokratiezh ur mell pezh sousadenn
gant an afer-se, rag deuet omp en-dro d'ar
vouezhiadeg sañsitaer, evel e amzer ar
roue gall Charles X... An arc'hant lakaet
da vestr es-ofisiel. Dre guzh ha dre zin-
dan e oa dija. Amañ e weler an dibab etre
ar strolladoù gwraet diwar ar peadra :

« Ped penn-deñved 'teus, paotr ? » —
« Deg mil, a respont Fañch » — « Mad
tre. Deus amañ, ur paotr mad out, Fañch.
Ha te, Yannig ? » — « Ganin-me n'eus
nemed deg. » — « Deg mil ? » — « N'eo
ket : deg penn-deñved en oll. » —
« Paour-kaezh Yannig ! Kae 'ta da vessa
anehe war lein Menez-Are ; ma n'eo druz
ar peuriñ dre eno, ez eo mad awalc'h ewid

da dropellig. N'ema ket da blass amañ ».
Ha Yannig o vont kuit gant e zeñved...

Ouzhpenn **Giscard** a oar sevel fablen-
noù...

Re ar PS, ar PCF, an MRG hag ar re all
eus an tu kleiz gall a zo bet kaset d'ar
Gampr evel kannaded ar bobl soveren, ez
eus war o fenn ur wall giriegezh. Gante,
ha gant ar re all, eo bet votet lesenn ar
5%, lesenn ar 400 milion, hag iwe lesenn
ar Frañs « circonscription unique ». « Ini-
que », ya. Ne vez ket ansavet dre amañ ez
eus meur a bobl er Frañs, setu. Memes ma
vefe ur **Rotschild** bennag e-barzh an UDB
- dibossubl a-grenn, mes, añfin, lakomp -,
ha ma vefe bet 400 milion etre daouarn
hor strollad, e vefe bet red strewiñ pape-
rennoù-votiñ ar strollad enorabl-se dre ar
Frañs a-bezh, eus **Givet** da **Ajaccio**, hag
eus **Calais** da **Nouméa**. Un dra vad e vefe
bet, eveljust, brudañ an teir lizherenn U,
D ha B, war ar blanedenn douar en he
fezh, ne lavarimp ket ar c'hontrel. Mes
sed ase ur bruderezh hag en defe koustet
ker memestra ! Rag forzh pegen tomm
douzh ar Vretoned eo ar Varkisianed (**Inisi
Marquises**), tud **St Pêr-ha-Mikelon**, ha re
v/**Marie-Galante** pe ar **Reunion**, ha forzh
pegen niverus eo ar Vretoned dre eno, ne

vefe ket bet aes tapoud 5% eus mouezhiou

Ha setu penaos e vez mouget mouezh ar
paour-kaezh. E peb demokratiezh,
eveljust. Hir ha diglod e vo ar stourm, 'm
eus aon...

oll sitoianed ar Frañs, peogwir n'eus, en
oll, nemed 5 pe 6 milion a Vretoned (re
ziavaes bro lakaet gant re Vreizh) war 55
milion a sitoianed c'hall, ha ne votont
ket toud ewid an tu kleiz, ha nebutoc'h
c'hoazh ewid ar gostezenn kleiz-ha-Breizh
m'eo an UDB !

Mechañs he devo tro burew politikel an
UDB da lakaad embann, war ar gaseten-
noù bourc'his a vez lennet e Breizh, e sav-
boent hag e ali-votiñ ewid botadeg an 10 a
Vezheven. Anad eo avad diwar vremañ e
lavaromp nann ! da Europ ar varc'hadou-
rien, d'un Europ lakaet da vatezh gant ar
Frañs, d'un Europ vourc'his o waskañ
muioc'h c'hoazh al labourerien. Mes
nann ! iwe d'un Europ n'eo nemed
tachenn-c'hoari ar gapitalisted hag ar pen-
noù bras, nann ! d'un Europ sujet da vul-
tinassional an Amerik, an Alamagn
federal, ar Frañs hag all. Mes penaos
lavared ya ! da Europ sossialist ar pobloù,
un Europ m'he do pobl ar Vretoned tro
da vezañ anavet, ansavet ha selaouet enni?

BREST : AFER AR BUSOÙ ALAMANT

D'ar 24 a vis Meurzh, e tivise Kusul ar c'h/CUB (Communauté Urbaine de Brest) prenañ pemp buss warnugent digant ar gompagnunezh alamant **Kassbohrer**... Abaoe ez eus savet tabut diwarbenn ar marc'had-se, un tabut kaset en-dro gant komunisted kusul ti-kêr Brest (ennañ 25 PS, 13 PC, 3 UDB).

Bez ez eo ar c'h/CUB un « emglew » a 8 komun a zo tro-dro da Vrest. Savet eo bet ar c'h/CUB e 1973 gant **Lombard**, maer kozh Brest, senatour, ur paotr eus an tu dehoù, bet savet e dreid da **Garri-gou-Lagrange** (PS) gantañ newez zo, ha kemeret gantañ diwar e goust ar garg a gusulier kanton Sant-Mark. Ar c'h/CUB ema he galloud brassoc'h ewid heni an tier-kêr war dachennoù zo : diberc'hennet eo bet ar c'humunioù ganti diouzh an urbanism, kempenn ar ruioù hag ar bussoù.

Pa oa bet torret Emglew an Tu Kleiz Gall etre PCF ha PS, e oa savet bec'h, e Brest evel e lec'h all, etre an daou strolad. Nemed e oa chomet ar c'h/CUB en diavaes eus an tabut beteghenn...

Tri mis araog botadegoù an Europ ez eo war an dachenn « espernet » -se eo a zenoñs ar gomunisted politikerezh ar PS, diwar ur marc'had a 13 milion a lurioù ponner.

Red e oa kreskiñ rouedad ar bussoù e Brest (14,8 milion a veajourien e 1977, 20 milion e 1979) ha reneveziñ ar bussoù kozh. Setu e oa ezomm eus 25 buss newez ewid 1979.

Evel kustum, ez eo bet lañset ar marc'had en ur bediñ ar c'hompagnunezhioù da gass o c'hennigoù. Diw eus ar re-mañ a-benn ar fin eo bet studiet o frizioù : **Kassbohrer** a oa he fris 12,6 a vilionoù, **Berliet**, 14,4. Bras mat an

diferañs (1,8) ewid binwiji heñvel. Studiet an dossier en-dro. An oll a-du — komunisted hag all — ewid ar marc'had-matañ. Red eo lavared ouzhpenn e ya nebeutoc'h a « gerc'h » gant ar « c'heseg » alamant, hag e oa tu evelse da ragweled un distaol all a 120 000 a lurioù beb bloaz...

Ingal awalc'h e vez leset ar maout da vont, a-berzh ur c'husul ti-kêr, gant ar gompagnunezh a gennig an isellañ pris. Mes bez e vez doareoù-ober disheñvel iwe. En Alamagn e vez prenet alamant, na petra 'ta ! Normal eo neuse e vefe bet embannet gant President PS ar c'h/CUB kennigadennoù newez **Berliet**, peogwir e oa bet kenniget un distaol gant homañ warlerc'h. An « dumping », pe ar prizioù « torret », en em gav alies pa vez kistion eus ur marc'had ken bras. Dre m'eo bet chomet sioul **Jo Gourmelon** (president PS ar c'h/CUB) warlerc'h en emgav gant rener koñvers **Berliet**, ez eus bet kavet ase un digarez kêr gant re ar PCF ewid skoiñ war an daol, hag iwe, war ar memes tro, ewid brudañ hanw **Sylvie Le Roux**, adjoent da vâer Brest, hag he hanw ganti war listennad ar PCF ewid botadegoù an Europ : dilennet e vo heb mar ebed (en 12e plass ema) evel « Kannades ar Mor »... Red eo ansav e oa dister dossieroù ar PCF, ken politikel, ken ekonomikel, ha disterroc'h c'hoazh war gudennoù ar mor...

Setu he sav **Sylvie Le Roux** he dossier : en ur lakaad war wel traktoù kevrenn PS **Vénissieux** (eno ema **Berliet**) hag a embann e pouese re ar PS war gusulioù an tier-kêr a zo dindan beli ar PS, ewid o lakaad da breñañ « frañse ». A zo brawoc'h : ober a ra komunisted Vrest o mad eus testeni **Charles Hernu**, kannad ha maer **Villeurbanne**, o tamall

sossialisted Vrest, diwar stad arvarus ar « Poids Lourd » gall.

Arvarus eo, pa vo lâret mad. E 1958 e oa estrañjour 0,4% eus marc'had ar Frañs. 58% hiziw an deiz. E 1978 ez eus bet gwraet 3700 a girri-samm hag a v/bussoù gant ar Frañs (o tont warlerc'h ar Chili : 3800) ; Bro-Sued : 4700 ; Itali : 5000 ; Hongri : 11500 ; RFA : 20000 ; Breizh-Veur : 33000 ; Stadoù-Unanet ha Kanada : 43000.

Setu ez eus bet kavet ase un digarez kêr, en hanw ar « solidarité nationale », gant paotred an drapo triliw, ha n'eo ket hebkén ar gomunisted, mes iwe gant chefoù añtreprisoù zo, na fell ket dezo derc'hel kont eus argusenn an tailhoù lec'hel.

Amañ endeeun ema en he barr argusenn ar sossialisted, hag a istim ez eo d'ar gouarnamant harpañ an industri gall, ha n'eo ket d'an tier-kêr. Ha n'ema ket ar gaou gante penn-da-benn. Goulennet en deus just awalc'h **Jo Gourmelon** (president sossialist ar c'h/CUB) digant Ministr an Transportoù hag eñv ez eo prest da roiñ ur yalc'had da v/**Berliet**, evel digoll d'an « dumping » alamant.

Un argusenn all zo gant sossialisted Vrest : an dilabour kreñv meurbed e Brest, hag e vefe direizh ha dijus kenañ lakaad an dud dilabour da souten poues dreistkoust ar marc'had gall.

Mes ned aont ket pelloc'h. Bet eo bet deuet da Vrest etretant rener koñvers usinoù **Berliet** ha kenniget e zistaol. Chom a ra Jo divrall, o chom sioul war an « dumping » alamant hag o lâret e teu ar gennigadennoù c'hall re ziwezad, hag o terc'hel stard d'ar marc'had prometet d'an Alamanted.

Neuse eh aos ar gomunisted ur

meeting (300 a dud) ; o ren an abaden
ema **Sylvie Le Roux**, Mari-Vorgan al
listennad komunist, hag **André Gérin**,
sekretour PC kevrenn **Vénissieux-Berliet**,
kusulier ti-kêr ha kusulier rannvro.

Biskoazh n'o deus assantet ar sossia-
listed addigoriñ an dossier : roiñ a raont
ar vazh d'ar gomunisted da gaoud koad
digante, pa lavar ar re-mañ ez eus eus
« pinwidigezh ar PS » hag ema ar PS e
treusemglew gant ar sossialdemokra-
tiekz alamant.

Anad eo o defe gellet ar sossialisted
chom heb strebotiñ. Trawalc'h e vefe
bet d'ar c'h/CUB goulenn distaol digant
Berliet, hag e vefe bet roet dezi raktal.

Perag neuse un aheurtterezh sort-se a-
berzh Jo ?

Ar gomunisted avad eo bet dispar an
abadenn ewite, da lakaad uhel brud
Sylvie, skortig he dossieroù araog.

Daoust hag-eñv ned a ket war un tu
hebkén ar « solidarité » etre labourerien
Vrest ha re Vénissieux-Berliet ? Ur gêr
leun a dud dilabour eo Brest, ha lakaad
ponneroc'h c'hoazh bec'h an tailhoù
lec'hel war choug ar familhoù paour a
vefe bet euzhus.

Eveljust e rofe kement-mañ labour da
baotred Vénissieux-Berliet, mes neuse,
« solidarité nationale » iwe pa vez hanv
eus serriñ **Transocéan**, **Joint Français**,
Ericson, rag daou benn pe daou du zo
d'ar « solidarité nationale », n'eus ket ?

Dossier savet gant Yann Daumer
adjoent UDB da vaer Brest,
kusulier er c'h/CUB

LENNIT POBL VREIZH

STAJOU... STAJOU... STAJOU...

Dalc'het e vo 11e Staj Skolaerien
ha Kelennerien **Ar Falz** (IPLB), eus
an 2 d'an 9 a vis Gwengolo 1979 e
ti koloni vakañsoù Sant-Varzhin war
ar maes, war draezhenn St Samzun,
e **Plougasnou**.

- Bez e c'heller en em enskrivañ :
- pe da lodenn vrezhoneg ar staj :
eus an 2 d'ar 5,
 - pe da lodenn c'halleg : eus ar 6
d'an 9,
 - pe d'an diw lodenn.

Ewid en em enskrivañ pe goulenn
titouroù, skrivañ da
SKOL VREIZH, 1 Plassenn ar Mar
c'hallac'h 29210 MONTRouLES.

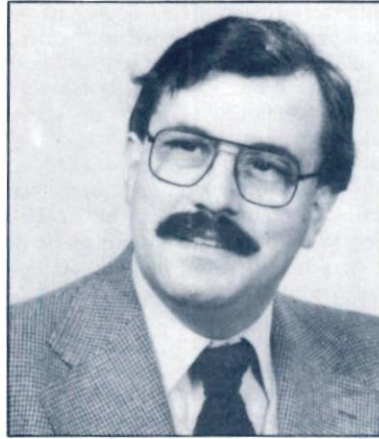
RADIO - U.D.B.
Tel. (16.98) 80.18.47

AR PERAG EUS VOT NEBTU AN UDB E KUSUL AR C'H/CUB

*N'eo ket ar wech kentañ ma studier dos-
sieroù a-boues er c'husul, heb ma vefe bet
savet tabut beteghenn...*

*Ar gudenn a zo amañ zo unan bolitikel.
Bez ez eus anezi dossier bras Brest araog
botadegoù an Europ.*

Petra' welomp-ni ?

*Diouzh un tu, ar presidant sossialist o
chom aheurtet ha divrall ewid derc'hel
d'ar marc'had alamant. Ha red eo mene-
giñ ar vignoniezh etre Mitterrand ha
Schmidt ewid kompren un divrallded sort-
se ?*

*Diouzh an tu all, ar gomunisted oc'h
ober van da zifenn marc'had ar PL gall,
p'o doa laret ya da gentañ d'ar marc'had
alamant.*

*Re vad e komprenomp e ro afer ar bus-
soù ur poues bras da zossier Sylvie Le
Roux, an 12^e war listenn ar gomunisted
ewid botadegoù an Europ.*

*Gwelloc'h e vefe bet ganeomp kaoud
eus perzh « kannades ar mor » da-zont ur
bras a raktress war diorroadur ekonomikel
lenn-vor Vrest hag aodoù Breizh.*

*Bez e welomp, just araog botadegoù an
Europ, an tabut etre sossialisted ha komu-
nisted o vont war washaad.*

*Ewidomp-ni re an UDB, eh istimomp
bezañ bet dilennet war ziazezoù ur c'hon-
trad a unvanidigezh etre re an tu kleiz, hag
e vimp leal dezañ. Lavared a rin ouzhpenn
ema bet skarzhet an UDB er maes eus ar
c'hoari european, dre m' eo bet diviset
gant ar strolladoù gall ne vefe nemed « un
dachenn-votiñ unvan » eus ar Frañs en he
fezh. Votet eo bet ar sistem-votiñ-se gant
ar sossialisted hag ar gomunisted e Kampr
ar Gannaded e Paris.*

*Emaomp o c'hortos o displegadennou
war se.*

*Ewid an oll abegoù-se, ne c'hell re an
UDB nemed votiñ nebtu war dossier ar
bussoù alamant.*

Yann Daumer

GOUEL POBL VREIZH

E Brest eo e vo gwraet **Gouel Pobl
Vreizh** er bloaz-mañ, war dachenn vras
Penfell, damdost da gêrbenn Breizh ar
C'hornog, war hent Lokournan-Leon...
Pewar bloaz diouzh renk eo bet gwraet
Gouel Pobl Vreizh war dachenn **Langolvas**
e-tal **Montroules**. Poent e oa chañch plass,
ha lakaad ar stal e-barzh ur gêr vras.
Eveljust n'ema ket **Brest** e Kreis-Breizh,
hag ar re a zeuy eus **Naoned** pe **La Guer-
che-de-Bretagne** a c'hounezo an indijañs
plenier... Mes e **Brest** ez eo stank
merc'hed ha paotred an UDB, ha **Brest** he
hunan, ewiti da vezañ gall ha galleg a orin
hag a yezh, e kaver en-dro dezi ur vro,
breizheg ha brezhoneg a spered hag a efed,
hag he deus kalz a leweson war ar gêr
vras, dre ma 'z eus deuet da chom e-barzh
homañ Leonis ha Kernewis a-vil vern ; hag
ez eo bet evelse damgrignet kalon c'hall ar
gêr-se, ha bet breizhekaet ha brezhonekaet
tamm-pe-damm. Setu, d'ar 16 ha d'ar 17 a
Vezheven e c'hellfe lod kanañ, ma sav ar
c'hoant-se enne :

Tud ar gorre, Arvoris,
Deredet omp hiziv...
Ar peurrest n'eo ket kanabl ! Pas amañ
ataw da vihannañ !

Setu amañ roll an ebatoù :

Sadorn 16 (adaleg 13^e 30)

Paco Ibañez.

c'hoariva brezhoneg : ur pezh
newez gant **Strollad C'hoariva
Plougin.**

koñkour sonerien daou-ha-daou.

Colette Magny.

fest-nos vras gant **Diaouled ar
Menez**, ar c'hoaresed **Goadeq**,
sonerion **Bro-Gwened**, kanerien
Vrasparz.

Sul 17 (adaleg 11^e 30)

kendivis war ar sinema gant **F. Ar
Garreg**,
Bagad Bleizmor.

c'hoarioù gis ar vro, gouren.
fest-nos vras gant **sonerion** ha
Paul Wright.

Epad an daou zewezh : standoù e-leizh, artisanelezh, c'hoarioù, trous-
musik diwar c'hoant neb a garo, klouned (pigeon-drop), c'hoarioù ha
sinema ewid ar vugale, ar **franca-ed** hag o margodennoù.

Bez e c'heller c'hoazh, **en ur hastañ buan**, prenañ ur vignetenn o talvezoud ewid an daou
zewezh : **10 L** an tamm... Goulennit anezi digant an UDBisted, pe skrivit, en ur gass ur
chekenn a 11,20 L (10 L + 1,20 L ewid an timbr), da : **UDB, BP 304, 29273 BREST-
CEDEX.** Mes red eo ober **buan**, **fonnus**, **fonnabl** bremañ !

DAOU STOURMER

Bremañ e krogomp gweled paotred an FFI. N'eo ket re abred ! Setu amañ ur bagad eus kêr **Gemper** renet gant ur archer. Mad tre ! N'omp ket re ewid kass hol labour da benn. Se ne vir ket ouzh hor baotred, brogarourien a bell amzer zo, a lavared : « Bremañ an archerien ne redint mui war hol lec'h ewid hor c'hass da labourad el labouradegoù alamant ». — « E-toues ar bolissed, a lavaran dezo, ez eus bet re fall, hag iwe unan bennag mad. Anavoud 'm eus gwraet, e Kastell, daou archer hag a labour euid ar « Résistance ». Stourmerien feal eo bet an archerien **Lemaître** ha **Le Goff**. Dont a raent da zisklêriañ deomp an dud a vese enklask warno, abalamour lavared dezo tec'houd ha mont da guzhad. Allas ! Lod all, an niverussañ eus an archerien, polissed, komiserien hag all, a lakae o oll c'halloud e servij ar c'h/Kommandantur ».

D'ar bemp a vis Eost, ez eo hanwet an is-letanant **Guillerm** da eilrener er gompagnunezh **Coutances**, hanwet bremañ **Cartouche**, dindan ren al letanant **Vasselet**.

Ar vatailhon, hanwet **Normandie** zo renet gant **Morillon**, **Jean Bernard** hag ar c'homandant **Berto**, ar wech kentañ din klewed e hanw. Setu ase hor strollad-gourc'hemenn, lec'hiet wardro **Ar C'hastell-Newez**.

Va c'hevrenn, niverenn 1, hanwet c'hoazh **Kevrenn Daniël**, va leshanw bresel. Ar strollad lañ, rener : **Rita**, caporal **Grenouille**. Eil strollad, rener : **Camus**, caporal **Roazon**. Ni zo eus an 3^e kompagnunezh, ha kevrenn an adjudant **Cossec**, eus an eil kompagnunezh.

Goude un noswez tremeret e spiarez war hent **Kastellin**, e roer urzh deomp mont da **Sant-Denes**, war an dachenn redadegoù-keseg, damdost da **Gemper**.

Ase e'n em gavomp bodet wardro tri mil a batrioted, eus **Konk-Kernew**, **Douarnenes**, **Ar C'hastell-Newez**, ha noused lec'h all.

An is-letanant **Gwilherm**, hor pennrener dindan ren ar c'homandant **Berto**, en deus kemeret e lec'h-gourc'hemenn en un atant war vord an hent **Brieg-Kemper**.

Bez ez eus eno iwe ul lec'h-lousaouiñ, gant ur medissin hag infirmiered.

Gwraet e voe gant ar re-mañ un tamm kempenn da'm zreid, un druez o gweled.

Oll omp er memes doare. Ne vez poan nemed pa chomer a-sav.

Tanet spontus eo oll treidoù ar baotred. Arabad o gwalc'hiñ, torchiñ nemedkén gant ul lienenn c'hlweb, setu ar pezh a lavaras din ar medissin, en ur lakaad din ur vandenn-lien da stardañ ar wiadenn-droad a'm boa ouzhpenn.

Napoleon kozh, an heni « bras », en doa gounezet an emgannoù gant treid e soudarded. Heñvel buhez douzh **Hitler**. Nemed ez eo deuet buannoc'h ar Boched, gant kirri-tan, kirri-nij, hag all. Se ne viro ket outo a vont war o fenn, heñvel ouzh egile. Yenijenn spontus gouañv ar Russi a deuio a-benn anezañ, skoasellet gant nerzh-kalon **Yann-Saos** — e hunan epad bloaz —, poues dispar an Amerik, oll unanet gant ar stourmerien eus kement bro ac'hubet.

Da skwer, e-barzh kevrenn va c'heneil **Cossec**, e strollad ar rener **Charlot**, ez eus un Aljerian, **Rico**. Ha gwelloc'h, un harzlammer alamant zo deuet ganeomp, dre gassoni, emezañ, o deus distrujet e oll gerent : tad, mamm, breuder ha c'hoare-sed.

— « Re eo an dra-mañ, a lavar **Rico** da **Charlot**. N'ema ket mad da benn ganes ? Kredabl en deus lavaret dit ez eo Alzasien ? »

— « Peuc'h amañ, eme **Charlot**. Me 'n em laka kred anezañ. Me a chomo bepred ouzh e heul ».

— « Me a vo iwe war ewezh, eme **Rico**, ha ne 'm bo ezomm tenn ebed zokén ».

— « Piw eo ar mestr er strollad, a respont **Charlot**. Fiziañs ho peus oll ennon ? Degemerit an den e-gis ur stourmer ».

Gwisket eo diouzhtu gant dilhad boutin, hag en nos-se e'n em gav **Charlot** ha « **Fritz** » da vont d'ober wardro diw vitrailheusen.

Adaleg an deiz-se, e kemeras an oll **Fritz** (an hanw-se a oa bet roet dezañ) e-gis ur c'heneil, ur stourmer. Ne oa nemed **Rico** hag a selle a-dreus outañ. « Ur « chleuh » a chom ataw ur Boch. Ne 'm eus tamm fiziañs ennañ », a lavaras **Rico**, en ur

1964 : ugent vloaz goude ma oa bet d'Amant emamp e Tredudon, parres Berrie Menez-Are emae. Drapoioù triliw evelju iwe ; deuet eo dija memes...

lakaad war e benn, e-gis un turban, ur vandennad danvez ruz troc'het diwar un harzlammer.

D'ar 6 a vis Eost, 6 eur d'abardaez :

« Amañ Londres : selaoit mad hor c'hannadiez ! Daoust ha tok **Napoleon** zo ataw e **Perros-Gireg** ? »

An urzh-arsailh eo. Achu bremañ labour ar strolladoù bihan. Freus ha reus o deus lakaet er steudadoù kirri a glaske kass soudarded boch d'an **Normandi**. Bremañ ar Boched, hantergollet o fenn ganto, a glask mont warzu ar mor.

Gourc'hemenn a roer din, gant va c'hevrenn ha kevrenn **Cossec**, miroud ouzh ar c'hirri-samm ha-boutin alamant a vont er-maes eus a **Gemper**.

Stagañ 'raomp da stankañ an hent en-kichen an tiez kentañ eus ar straed hanwet **Dour Gwenn**. Harp omp ouzh ar gar-var-c'hadourezh. Kavoud a raomp eno, degaset diwar al linenn v/**Maginot** da lakaad e-barzh aotchoù Breizh, pikolioù treustou houarn, stummet ewid ar fed. Va daou fusuilh-mitrailher, unan a-zehoù, unan a-gleiz, ur gwel kær dezo war hirder ar straed. Ur guchenn batrioted a-zehoù gant fusuilhoù ha mitrailheused, zo oc'h ewezhiañ. War an tu kleiz, un nebeudig en o raog, daou fusuilh-mitrailher kevrenn **Cossec** a c'holo an hent war e dreus.

Paotred ar greunad zo 'n em lakaet er solieroù. Beb diw eur e vez chañchet an dud. **Cossec** ha me, a beb eil, a ra troioù-ged. Deiz zo anezhi. Sioul eo bet an nos. Kafé ha bara o deus bet an oll da zijuni. Laouen ar baotred.

7 a vis Eost, 9 eur.

Komanantit da gelaouenn
c'halleg an UDB

Le Peuple Breton (service abonnements *)

BP 304 - 29273 BREST-CEDEX

Hanw hag hanw-badez

Chomlec'h

a gass e gomanant

Boutin : 40 L (1)

Skoaz : 60 L (1)

Estrenvro : 50 L (1)

(1) Diverkit ar gerioù na servijont ket

Amant an arc'hant

dre chekenn-bost (1)

dre vandat-lizher (1)

dre chekenn-vank (1)

CCP RENNES 2365-76

* mention à préciser absolument

Diouennet Breizh diouzh ar vossenn nazi...
en ; o lidañ 20e deiz-ha-bloaz dieubidigezh
st : dont a ray ar gwenn-ha-du war wel

Un trous ponner : kirri-tan, pewar pe bemp d'an nebeutañ, a glewer o tont diwarzu ar Pont-Firmin. « Galw-diwall! » Ar Boched, en o sav, armoù 'leizh o daouarn, oc'h arruoud, kant metrad diouzhomp... Tan ! Dir ha tan !... Chom a ra ar c'hirri-samm a-sav. Ar Boched zo lammet d'an douar.

En desped d'an trous spontus a ra ar greunad hag ar fusuilhoù-mitrailher o tennañ kement ha ma c'hellont, e vez klewet youc'hadennoù, blejadennoù an ofiserien, an is-ofiserien o klask dastum o soudarded, miroud douto a dec'houd. Kalz anezo a lamm el liozhoù pe en tiez.

Ober a reas **Fritz** un taol-käer ase adarre : saveteñ a reas e vuhez da **Charlot**.

Paket edont o daou en ur solier ma taolent greunad alesse, pa 'n em gavas ur vandenn vad a Alamanted en a-dreñv. Edo **Charlot** o vont da lammad dre ar prenestr hag e vije kousez dindan o zennoù, pa lavaras Fritz dezañ : « Chom a-sav ! Klewed a ran an ofiser o c'helwer e dud da vont kuit ». Braw eo bet pa intente **Fritz** ar yezh alamant.

D'an ampoent e teuas **Rita**, rener a c'hentañ strollad, da lavared e oa ur bagad Boched o klask pakañ ahanomp dre a-dreñv, en ur dremen dre ar gar-varc'ha-dourezh, dre douesk ar bagonioù disman-tret, distaolet a-zehoù hag a-gleiz.

Roñ a ris a c'heloù diouzhtu da rener an « detachamant » (da lavared eo an diw gevrenn) al letanant **Guillerm**. Kemer a reas hemañ va lec'h hag e kemennas din mont da zilojañ ar Boched gant tri pe bewar a baotred.

Kant metrad a dreusomp war an disolo en ur redadenn. Pa sellan war va lec'h, e welan e vank unan eus va faotred, chomet en hanter-hent, gourvezet... Blesset pe lazhet ?... Doue ra viro ! Ne oa ket ker gwazh : kroget e oa ar boan bouzelloù ennañ hag ar red-kof. Med ne fallgalonas ket : nebeud amzer goude e oa e va c'heñver o tennañ eus e wellañ war diwesker ar Boched a welomp dre zindan ar bagonioù o tec'hed, en ur redeg ker buan ha ma c'hellont. Daomp e-barzh ar bagonioù-boutin. Digoriñ a ran an nor. Diskrog on diouzh ma mitrailhetenn, taolet ganin war va skoaz, peogwir e oa implijet va daou zorn.

Petra 'welan o tiskenn gant an tu a-eneb ? Penn tarvoal un alamant, un den oajet ouzh e weled, ur sac'h gantañ war e gein, ur benweg radio sur awalc'h.

A-benn ma 'm boa gellet tennañ, e oa tremenet en tu all d'ur renkad bagonioù. « Tennit, tennit » emezon da va faotred. Ober tro ar gar a raomp. An Alamanted ne oant ket niverus. Deuet e oant da spiañ ahanomp... Kement-mañ a oa tremenet etre kreisteiz hag un eur.

Wardro diw eur e oan distro da gemer va labour war ar stankadenn-hent, pa glewis an tarzheresed o sutal, araog kousez nevell diouzhomp, wardro hanter-kant metrad. Un darzheres all war ur c'harri en adreg, e-lec'h ma oa daou zen yaouank o kuzhad hag o krenañ gant ar spont.

Lavared a ris dezo : « Deuit ganeomp, paotred, amañ ez eus krog ! Tri den mac'hagnet 'meus, teir fusuilh zo da gemer. »

— « O, nann, emezo, ni n'omp ket e-barzh ar Resistañs ».

— Petra ? emezon-me, neuse emaoch a-du gant an Alamanted ? Martese emaoch o heñchañ tennadeg hon enebourien ? Mad, achu eo ganeoc'h ! » Ha me oc'h astenn va mitrailhetenn war o zu.

— « Truez ! Truez ! Ni zo o vont d'ho sikour ». Hag int-i da gemered lec'h ar re c'hloaset : **Merrien, Le Guen hag Allain**.

Diw eur hanter... Ar c'homandant **Berto** a zegass deomp ur bazooka, gant aon e teufe warnomp kirri-tan houarnet.

Ewid deskiñ, rag den ebed ne ouie ober gant ur sort benweg, e lakaan un darzheres dre ar genoù, da c'houde fulenn ur pod-tredan, ha tan ! Me lavar deoc'h ez eo kennerzhet va faotred o kaoud ur sort kanol ganeomp.

Teir eur. Tostoc'h tostañ d'ar « bardell » e kousez bremañ ar bombezennoù. Eus a bell e vezont klewet o sutal. Gweled e vezont zoken o tont diwar gostez ar C'hloerdi Bras.

Merzhoud a raomp bremañ ez eo heñchet an dennadeg gant an ganfarted omp bet o tilojañ, ha poent deomp sachañ hor skassoù ganeomp.

Youc'hal a ran 'ta d'an oll : « War-sav !... buan ha buan... en ur redadenn, hanter-kant metrad war an adreñv ! »

A-boan ma hon eus kuitaet ar bardell, e kousez warni diw pe deir bombezenn. Tomm e oa bet d'hor reor !...

Bremañ eh en em gav ganeomp an urzh mont war-dreñv. Eürusamant ewidomp ne'm boa ket e c'hedet, med e c'hrwaet eus ma fenn ma hunan. Dre se n'hon oa kollet den ebed.

En em vodañ en-dro o doa gwraet ar Boched, ar re a oa kuzhet en tier, el liorzhoù, hag e teuas c'hoant dezo mont da gemer ar bardell hon oa ni kuitaet.

Ase neuse o doa paket fars ! Seizh fusuilh-mitrailher, dreist hor pennoù, a denne kement ha ma c'hellent. Priet e oant war an uhelenn, pemp pe c'hwec'h-kant metrad diouzhomp, war hent **Kore**.

Peder eur... Diwar an taol-mañ o deus merzhet an Alamanted e vefe diaes tre dont a-benn da zigoriñ an hent. Ne felle ket d'o soudarded mont warnomp kén. Diouzh ma lavaras deomp an dud hag o doa o gwelet, e redent warzu **Pont-Firmin** en ur youc'hal : « Füll terrorist ! Füll terrorist ! Leun a batrioted ! Leun a batrioted ! »

Ewidomp-ni, pebezh lorc'h e va faotred ! C'hoarzhin, gouelañ, hanter-gollet o fenn gant an trous ha moged ar bombezennoù. Poent e oa ehanañ. Ne chome netra ganeomp e-gis pourvezioù bresel : tennoù, greunad hag all. Abaoe ar mitin edomp en tan, heb diskrog. Badezet mad omp bet !

Paperenn ewid goulenn mont e-barzh

UDB

Hanw hag hanw-badez

Chomlec'h

Goulenn a ran moned e-barzh Unvaniezh Demokratel Breizh

D'an (d'ar)

19

Sin :

Da gass en-dro
(troc'het pe adskrivet) da

UDB B.P. 304 - 29273 BREST-CEDEX

ADLODENNAÑ PE DILODENNAÑ ase ema an dalc'h !

1

Pell zo ez eus hanw eus an adlodennañ... E Breizh evel e lec'h all. Mes e Breizh ez eus bet bec'h e meur a barres gant an afer-se... Dont a ra Cheun an Dilodenner da lavared da lennerien Pobl Vreizh e soñj diwarbenn an afer-se. Un den a vicher eo Cheun, hag en deus savet un dossier hir ha kentelius war ar gudenn. Lennet vo an dossier-se amañ, tamm-ha-tamm, war Pobl Vreizh.

E-touesk an traoù a laka un toullad mad a dud da gaozeal e Breizh abaoe un nebeud bloa-wezhioù, e c'heller menegiñ, heb mar ebed, kudenn an adlodennañ. Mont a ra peb heni gant e dammig ali, hag henn displegañ 'ra, a vouezh uhel pa a vouezh isel, en tele pe er radio, pe er c'helaouennoù ; ar strolladoù politikel pe sindikadel, tud ar c'hêrioù koulz ha re a-ziwar ar maes, ar re vez o tiwall an tro-dro hag ar re a vez o tifenn al labour-douar, an oll o deus un ali war an afer. Setu perag eo gwraet va soñj ganin-me digoriñ va genoù da'm zro iwe, gant ar risk da glewed tud o lâred ez int aet fastet gant ur sort danvez. Gwazh-a-se din, med n'eus forzh ! Kavoud a ra din 'meus kement a wir hag un all da roiñ va ali war ar gudenn-mañ, peogwir 'meus bet d'ober ganti meur a wech epad ar bloa-wezhioù diwezañ-mañ.

Eveljust, diwarbenn an adlodennañ ez eus kalz a traoù da lavared. Ha setu perag n'eo ket bet peuret toud ar geot war an dachenn-se c'hoazh, ha ne vo ket gwraet zoken araog pell, kredabl awalc'h. Ha neuse, tu zo da c'hoari an dro d'ar park ur wech ouzhpenn, ha da glask kutuilh ennañ ar peb povesussañ, heb ankounac'haad c'hwennad al lousoù fall en ur dremen. Ewid se, gwelomp da gentañ pessor loen iskis eo an adlodennañ, pa vez kement a hanw aneñañ, ha penaos eo bet ganet, penaos e vez savet ha bleniet, pessor roudoù a les war e lerc'h e parkeier, e prajoù hag e lanneier hon bro, pege-met e koust magañ aneñañ, hag, a-benn ar fin, hag-eñv ez eo gwelloc'h lazhañ aneñañ diouzhtu, pe essaeñ doñvaad ha gwellaad aneñañ ma'z eo possubl, ewid ma teuio da vezañ un oustilh talvoudus d'al labourerien-douar ha d'an oll e Breizh.

Petra eo an adlodennañ da gentañ ? Red eo ober mad an diforc'h etre an adlodennañ e hunan hag al labourioù gwraet war e lerc'h, evel digoriñ an heñchoù ha gwintañ ar c'hleuzioù hag

ar gwez d'an traoñ. An eil a c'hell mont heb egile e gwirionez, petra bennag ma vezont kemmesket mad e spered an dud. Adlodennañ zo, war-un-dro, klask bodañ douaroù al labourerien-douar, ha tastaad aneho douzh savadurioù ar mereurioù. Ne zle degass koll da zen ebed d'e heul, med gounid da beb heni. Aes da lavared, diaessoc'h d'ober...

Penaos e vez gwraet an adlodennañ neuse ? Kalz a amzer e pad an traoù, da lavared eo tri pe bewar bloaz. Hir eo an hent da gass an afer da benn, hag amzer ez eus da veur a heni d'en em ziheñchañ en un toull kloued bennag araog ar fin. Ewid roiñ lusk d'ar jeu, goulennet e rank bezañ an adlodennañ gant unan bennag eveljust. Gant kusul ar barres an heni eo e vez gwraet ar goulenn, hag alies goude ma vez bet aaset ur votadeg e-touesk an oll dud. Peb kusul zo mestr war e zivis, med surroc'h e vez dehañ gouzoud mad petra 'fell d'an dud ober, ma ne 'n deus ket c'hoant kaoud un tamm mad a cholori goude-se, evel ma'z eus bet el lec'h-mañ-mañ e Breizh.

Ur wech choaset an adlodennañ gant tud ar barres, e vez hanwet ur c'husul-adlodennañ kumunel. E-barzh hemañ e kaver ur barner e-gis president, an aotrou maer, tud deus an DDA (Renere Departamantel ewid al labour-douar), ha deus ar C'hadastr, un den barreg war gudennoù an natur, tri ferc'henn (labourerien-douar pe get) dilennet gant tud ar barres, ha tri labourer-douar (perc'henned pe get) dibabet gant Kampr Departamantel al labour-douar. Ober ur chaos etre adlodennañ an douaroù hag eskemmañ aneho dre emglew, setu labour kentañ ar c'husul adlodennañ kumunel-se. Goude-se e vez treset gentañ harzoù an dachenn-douar da vezañ adlodennet. Chaos ar mentoniour a ra iwe. Er fin, hanwet e vez gentañ an iskusul, ennañ labourerien-douar hag a anavez mad douaroù ar barres, unan pe zaou o chom e peb

pennkêr. Al labour povesussañ eo heni an iskusul, rag war an dachenn-ema-eñv. Fiziañs en dud a zo e-barzh a rank kaoud an ameseien, hag eo daw da dud an iskusul-se delc'her soñj ataw deus gounid an oll, ha n'eo ket deus o heni hebkén. Ewid renkañ hag adlodennañ an douaroù, e vezont sikouret gant ar mentoniour, med sikouret hebkén ha netra muioc'h e tleont bezañ. Rag ma fell d'ar mentoniour ober toud al labour e hunan en e gorn, ne dalvez netra ar pez a vez gwraet gentañ. Labourad a ra ar c'husul adlodennañ kumunel gant an iskusul, hag iwe war e lerc'h ewid diskoulmañ an traoù luziet, hag e hunan an traoù kamm.

Goude ma vez bet hanwet ar c'husul hag an iskusul ha bet diviset ganto an adlodennañ, e vez embannet ur skrid a-berzh ar prefed. Gentañ e teu an adlodennañ da vezañ red d'an oll. Gentañ iwe e vez difennet chañch mod d'an traoù, evel prenañ ha gwerzhañ douaroù, sevel tiez, teuler ar c'hleuzioù d'an traoñ ha diskar ar gwez, heb aotre ar c'husul-adlodennañ hag e-kehid ha ma pad an adlodennañ.

Hag e vez klasket neuse an heni a zo perc'henn war gement tamm-douar a zo, forzh pegen pell e vefe o chom. Ur gont a vez digoret war hanw an ozhac'h, unan all war heni e wreg, ma'z eus douaroù dehi, hag unan all c'hoazh war o hanw deho o daou assambles, ma'z eus lod deus o zraoù hag a zo boutin etreso. Ewid ober un ti solud ez eo red kaoud mein mad. Heñvel eo gant an adlodennañ : a-benn ober un eskemm reizh etre al lodennoù, ez eo daw gouzoud mad araog ar pezh a dalv peb heni aneho. Setu perag e vez, da gentañ, dispartiet an douaroù etre ar parkeier-labour, ar prajoù, al lanneier hag ar c'hoajoù. E peb rumm goude-se e vez renket al lodennoù herwez o zalvoudegezh hag e vez roet un notenn deho. Er mod-se e vo tu da roiñ endro da beb perc'henn, goude an adlodennañ, un danvez par e dalvoudegezh d'an heni a oa gentañ araog. Pa vezer o renkañ an douaroù, ez eo hemañ ur poent eus ar povesussañ e-barzh an adlodennañ, unan eus an diaessañ iwe. Perag 'ta ? Abalamour m'o devez c'hoant lod da lakaad o farkeier kalz gwelloc'h ewid ma'z int, ha re o ameseien kalz falloc'h, e-sell da c'hounid un tamm pa vint chañchet etreso. Teuler ewezh a ranker ober eta, ewid mired

douzh sort troioù kamm. Ewid-se ez eo red da beb heni selled mad penaos e vez renket e zouaroù dehañ e hunan, med iwe re ar ber-c'henned a zo en-dro dehañ, gant aon e tiwanfe un dra bennag a dreus.

Da c'houde e vez gwraet un enklask ofissiel, ewid gouzoud hag-eñv ema an oll berc'henned a-du gant ar musulioù bet kavet d'o farkeier, ha gant ar renkad m'eo bet lakaet ar re-mañ enni. Da beb heni e vez kaset ur baperenn, warni roll e zouaroù gant o zalvoudegezh. Ouzhpenn-se, war vogerioù unan eus salioù an ti-kêr, e chom skritellet epad pemzegtez ar c'hadastr kozh, gant an notennoù lakaet da beb tachenn-zouar e-keñver an adlodennañ. Ma'z eus un dra bennag na blij ket d'an dud, e c'hellont lavared o soñj d'ar c'homisser-enklasker. Achu an enklask, e chom hemañ en ti-kêr epad tri dewezh, ewid lakaad dre skrid war ur c'haier klemmoù an dud. Sellet e vez douzh ar re-mañ gant an iskusul da gentañ, ha gant ar c'husul-adlodennañ da c'houde. Lod deus an traoù a vez chañchet, lod all ne vezont ket gwraet. Aes eo kompren amañ adarre pegen eeun eo red da baotred ar c'husul-adlodennañ bezañ, pell diouzh bezañ ataw a-du pe a-eneb ar memes re.

D'ar poent-mañ an heni eo iwe e tiskleir lod deus an dud o c'hoant bras da vezañ leset er-maes deus an adlodennañ, dre m'ema o douaroù stok-ha-stok dija, pe abalamour ma ne fell ket deho paeañ ewid labourioù na welont ket pessort talvoudegezh 'zo enno, pe zoken, a-wechoù, abalamour n'o deus ket kalz a fiziañs e isili ar c'husul-adlodennañ. N'eus reolenn ebed ewid divisoud hag eñv e vo lakaet an tamm-douar-mañ-tamm e-barzh an adlodennañ pe ne vo ket. D'ar c'husul eo e ur wech ouzhpenn d'ober e zivis a-benn ar fin, diwar e alioù-eñv ha re paotred ar Mererezh, ha re ar barner-presidant. Un dra zo evelkent : ma vez daw lakaad douaroù zo e-barzh an adlodennañ ewid gelloud kempenn mad meur a vereuri er memes korn, pe ewid digoriñ un hent hag a rento servij d'un toullad tud, e vint lakaet sur mad. Er c'hontrel, ma'z eus douaroù bodet braw dija, ha na raont ket diaes da zen ebed, e vo moian lesel aneho a-gostez ; ar pezh a zegouez alies gant ar c'hoajoù hag al lanneier bras.

CAFÉ DES MOUETTES TAVARN AR SKREWED

Guinness diwar ar waskeres

—
Porzh a goñvers

BREST

Tél. 44.33.21

WAR HENT AR BARADOS

Assambles gant un tri c'hant bennag a dud oan aet en deiz all da weled pezh-c'hoari newez Strollad C'hoariva Brest. E gwirionez 'oan nec'het un tamm. Me 'gave din warlene edo ar strollad en un hent sac'h. Pleustriñ a raent ur sort teknik « yen » ne deuent ket a-benn da dizhout an dud gantañ kalz.

Er bloaz-mañ avad e oa chañchet mod ganto tamm pe damm. E lec'h mont d'ar broioù saonesg da glask pezh ur pezh-c'hoari gwraet ewito gant al leurenner, Gwilhou Kergourlay o deus c'hoariet. Skrivet e oa bet e galleg gantañ ha lakaet e brezhoneg gant ar re all.

N'on ket bet enoet o weled ar pezh. Farsite zo e-barzh, un tamm mad, zoken. Med, petra c'hoazh da lavarad ? Diaes eo d'an den chom heb pismigañ traoùigoù. Martese omp re droet er vro-mañ da weled ar pezh a zo negativ en traoù, ha pa ne vefe nemed deg dre gant ?

Med kemeromp ar pezh ewid ar pezh a glaske bezañ. N'eo ket ur pezh-c'hoari stourm, med ur farsadenn diwar ur vojenn eus traoñ Kernew. Steuenn an istor eo lakaad daou zen, bet dimezet d'ar memes maoues, da zegouezoud an eil gant egile war hent ar barados. Hag an daou-mañ 'oa ar c'hoarierien bennañ. Hag ar fent en-dro, gant un nebeudig tud all, en o zoues an heni a zo bet gwreg dezo o daou, o treiñ tro-dro d'ar re-mañ.

Ar pezh a zo da lavared memestra eo pegen diaes e chom, ewid Strollad Brest, lakaad peb tra da zegouezoud an eil re gant ar re all. Gwellat 'eo bet c'hoazh an doare-c'hoari e-skoaz pezh a oa araog, ha neuse e oa bet gwelet dija e-barzh an **Ostaj** oll gomedianed ar bloaz-mañ. Mad 'meus kavet peb den en e berzh, a-fed c'hoari. Se'ziskouez eo un dra vad pa'n em laka ar skrivagner da soñjal **piw** end-eeun a c'hoario tra pe dra. Tud 'zo ne zegouez dezo nemed rolloù ressis mad, eveljust, med daoust ha n'ema ket kont evel-mañ gant kome-dianed a vicher ?

Med, nag a boan dalc'hmad ewid en em gavoud plaen war dachenn ar yezh ! Ha neuse, gant tud Vrest evel gant ar strolladoù all, n'eo ket kerkoulz brezhoneg ar merc'hed hag heni ar baotred. Netra drol p'ema kont er mod-

se e touez ar re yaouank dre vras. Med dipitus eo memestra, rag pa vez klewet pemp pe c'hwec'h sort brezhoneg dis-heñvel e vez diaessoc'hig pakañ peb tra. Me va hunan, goude anavezoud an oll gomedianed, 'meus bet parti kompren frasennoù en o hed a-wechoù. Daoust avad ha ne vefe ket kaos eo ken disingal ha disunvan brezhoneg kome-dianed Vrest ar fed eo e galleg e labour ar strollad e gwirionez ?

Ar Storloker

* *

C'hoariet e vo ar pezh adarre :

- sadorn 16 a vis Even e **Kerien** (Kernew, e-tal Kemperle)
- merc'her 20 e **Naoned**
- sadorn 23 e **St Noug**
- yaou 5 a vis Gouere e **Plougastell** (Bleun Brug)
- sadorn 7 e **Gwiler** (Kernew)

GOUELIOÙ AR BLEUN-BRUG

E **Plougastell** hag er parresioù tro-dro e vint gwraet ar bloaz-mañ, eus ar sul 1^{añ} d'ar sul 8 a vis Gouere. Setu amañ lod eus ar program :

- d'ar 5 : pezh-c'hoari ar CDLB **Bitek**le ,
- d'ar 6 : un noswezh « cabaret » ;
- d'ar 7 : e ilis **Plougastell**, krouidigezh ur ganadeg vreizheg « **Ar marc'h dall** » savet gant **R. Abjean** ha **J. Irien** ; oc'h eilañ : bodadeg lasoù-kanañ **Penn-ar-Bed**, strollad **An Triskell**.
- d'an 8 : adaleg 7^e nos : **Noswezh Laouen ar Bleun-Brug**, gant **Glenmor**, ar strollad **Gouelia**, ar **Sonerien Du**, ar c'hoaresed **L'Hour...**

Daou staj da zeskiñ brezhoneg savet gant ar **Bleun-Brug** e mis Gouere :

- eus an 12 d'an 20, ewid ar gomañserion ;
- eus an 22 d'an 30, ewid ar vrezhonegerion.

E **Hanveg** (Enesenn Raden) e vo dalc'h an daou staj-se. Skrivañ da Sekretourva ar **Bleun-Brug**, 5, ru Francis Jammes, **Brest**.

Hag hor yezh... etrevroadel ?

Bremañ e komañser da glewed kaos eus esperanteg gand tud so e Breizh. Beteg-henn oa bet hor c'hornig-bro un deserzh kasimant ewid an esperanteg. Seblantoud a ra eo krog an traoù da chañch un tammig evelato ! Peurliesañ pa c'houlenner digant unan bennag hag eñv oar petra eo an esperanteg, e vez respontet : « An esperanteg ? Ma ! Gwechall-gozh e vese klewet kalz eus an dra-se... » pe 'hendall : « E Breizh e ra an dud war dro ar brezhoneg ha n'o devez ket amzer awalc'h ewid esperantegañ ».

Ha koulskoude n'eo ket marw an em-sav esperanteg, pell ahano ! Ha n'eo ket ar yezh etrevroadel-mañ didalvoud nag ewid ar Vretoned nag ewid ar brezhoneg, pell ahano iwe !

En hor c'hichen, da skwer, ba bro Oksitania ez a mad awalc'h an traoù gant an esperanteg.

Zamenhof hag an « Interna Ideo »

Ganet eo bet an esperanteg e spered ur Polonad e penn kentañ ar c'hantved-mañ. Gousañvet 'n doa ar paotr en e vugaleaj ar gassoni a oa etre an dud na raent ket gant ar memes yezh ha ne 'n 'em gomprenet ket. Lod a gaosee alamaneg, lod all russioneg, lod all poloneg ha re all c'hoazh ar yiddish, ha disheñvel o relijonoù eveljust !

Gwelet mat en doa pessorit mad 'oa lakaet an enebiezh-se da servij ar gouarnamanchoù hag ar vourc'hisien da zerc'hel ar bobl dindan ar yew en o diouizegezh hag o miser. Neuse e savas ennañ ar c'hoant krouiñ ur yezh newez na vije heni ebed eus ar re a oa dija, hag a vije ur benveg da gaoud darempred war eeün etre toud an dud, ar re reuseu-dikañ dreist-oll, da lared eo ar re n'o deus nag arc'hant nag amzer ewid studiañ, beajiñ, deskiñ yezhoù estren ha kaoud deskadurezh awalc'h.

Kalz a gaos eus ur yezh etrevroadel oa bet kentoc'h dija, med heni **Zamenhof** eo an heni nemeti he deus gwraet berzh hag a zo chomet bew. Me 'soñj 'oa abalamour 'oa ar paotr ampart war ar yezhoù hag e oa, iwe, a-drugarez d'ar menesioù ha d'an emsav a oa savet adaleg ar penn kentañ. Ur sort yezh peurvad ha dibar ez eo deuet da vezañ.

La Lingvo (ar yezh)

Red eo gouzoud n'eo ket an esperanteg ur meskaj yezhoù. Ur yezh dibar he hunan ez eo, hag un tamm braw a yezh e gwirionez. Hag arabad krediñ ez eo ur yezh artifissiel (ur sort kod) dre ma 'z eo bet ijinet penn-da-benn. Ken naturel hag ur yezh all eo-hi deuet da vezañ, abaoe ma vez komzet bemdez gant ur bern

tud, da lared eo, tost d'ur c'hantved' zo bremañ, hag em droiñ a ra bemdez.

Kalz a ya en esperanteg aessoc'h ewid en o mamm-yezh, ha lod o deus gwraet anezi yezh o familh. Kejet 'm eus ba **Bro-Andorra** gant ur familh a oa oc'h ober gant an esperanteg en ur bourmen dre ar gêr. Eñv 'oa alaman, hag hi eus Bro-Spagn, ha n'o doa ket 'med an esperanteg 'wid en em gompren aes awalc'h. Setu, an esperanteg 'oa yezh kentañ o bugale, en esperanteg e oant bet savet hag en esperanteg, fassil, e huñvreent bemnos. Mard en em gavit eta gant un den a lâro deoc'h ne c'heller ket lâred peb tra en esperanteg abalamour e vefe ur yezh artifissiel, goulennit digantañ hag eñv en deus studiet ar yezh pe gejet gant tud a ra ganti bemdez. Na souezhet e vioc'h o wellet na gomz ket med eus tabouioù ha menesioù strizh. Peb sort traoù zo moian da lâred en esperanteg eveljust, hag a vez komprenet ervad gant tud a beb korn eus ar bed, dre ma 'z eo aessoc'h ewid an oll yezhoù all (war dro deg gwech nebeutoc'h a amzer eo red eged da zeskiñ yezhoù all). Dibar eo an esperanteg ewid daremprediñ **Bro-Chin** ha broioù ar **C'himekon**. Displegadur an esperanteg, da skwer, gant e 12 dibennverbel a zo resissoc'h ewid heni ar galleg en deus koulskoude 2265 dibenn aneñañ (e saosneg 'z eus 652 aneho ha 157 e russioneg...)

A lojik eo reolenn aour an esperanteg, ha dre se eo e vez komprenet war-eeün gant tud a beb sort sewenadur, ha dre se iwe ez eo tost awalc'h douzh ar brezhoneg, ha ne vije ket diaes d'ur brezhoneger henn deskiñ.

La Esperantistaro (an emsav esperanteg)

'Vez ket klewet deus an esperanteg kement ha deus ar saosneg. Perag ? Daoust da vezañ esperantegerien brudet zo (**Mao, Tito, Schmidt...** 'wid komz deus ar re vrudekañ ewito da nompas bezañ ar re esperantekañ...) n'eo ket ar yezh etrevroadel harpet gand gourouioù ar c'hapitalouriezh, rag komprenet mad o deus ar re-se pegen dañjerus a vije ar yezh-se (ewito) ma vije hi desket da doud an dud : an « anarchie linguistique ha culturelle » moarvad ! Gwelloc'h, ar saosneg na vez komprenet aneñañ nemed titloù pladennoù disco, ha c'hoazh ! n'eo ket deread ataw an distagadur. Ha koulskoude un emsav esperanteg birwidig a zo... 120 kende-gouez etrevroadel beb bloaz, lec'h ma vez gwraet gant an esperanteg nemedkén ; war dost da 20 radio 'z eus moian da selaou un tamm esperanteg (leur 1/2

bemdez war **Radio-Warsovia**), 30 Skol-Veur lec'h ma vez desket ar yezh es ofissiel — e **Bro-Frañs** ez eus 4 aneho : Aiga-en-Provença, Pau, Clarmont ha Marsilha (e **Bro-Oksitania** kentoc'h) — ul levr esperanteg 'vez embannet beb daou zewezh.

Ha dreistoll, war dro 1 milion a dud a skign er bed a-bezh gant ul liamm dibar etreso, a-us d'o sewenadurioù disheñvel, d'o menesioù politikel, ar yezh etrevroadel hag a sinifi ewito ez eus war an douar, en desped da beb tra, un denelezh nemedkén.

Pal an esperantourien eo lakaad ar yezh da vezañ implijet gant toud ar re a stourm 'wid ar justiss, ar peuc'h hag ar frankis en ur juntañ o strivoù war al leur etrevroadel.

Setu e vez kavet anezo o stourm a-eneb an energiezh nukleel, ar saotradur, an arme, barzh ar sindikajoù hag e-barzh kalz aosadurioù a zifenn droedoù an den, ha dreist-oll war dachenn an deskadurezh hag ar frankisoù sewenadurel.

« Frankis war ar gomz »

Frankis war ar gomz ! sed amañ ur sapre lavarenn bet implijet gwall alies gand politikerien eus a beb sort chapelioù. Mes petra sinifi frankis un den eus ar bobl a zo red dezañ kastizañ e langaj 'wid na e vefe ket gwraet goap outañ, ha sellet outañ e gis ouzh ur c'hozh peisan ?

Ha frankis ur Breton hag un Oksitan oc'h ober gand galleg etreso ?

Hag heni ur c'hasker a zo red dehañ embannañ e levr e saosneg 'wid nompas prezeg 'barzh an deserzh ?...

Frankis war ar gomz a sinifi daou dra e gwirionez : bezañ desket yezh an tad hag ar vamm... med iwe kaoud darempred, peb sort darempredoù gant an ollved a-bezh. Hag ar gouarnamanchoù n'int ket ewid diwall nag an eil nag eben, se vije koll ar gontrollerezh o deus war an dud... Red eo deomp en em zibab, heb sikour ar Stadoù Providañs hag a-eneb dezo_Ober wardro an esperanteg ha gant an esperanteg 'wid daremprediñ war-eeün kamaraded eus peb korn eus ar bed, se zo ober diouzh un tu ar pezh vez gwraet diouzh tu all gand **Diwan** hag an **Ikastolakoù** ba **Bro-Euskadi**, da skwer : diwall peadra sewenadurel peb heni ha dellesegezh peb heni, rag gwaskerezh ar sewenadur eo an heni gwashañ toud ; ouzhpenn-se eo en em ziwall diouzh ar vroadelouriezh strizh spered hag ar gouennelezhoù a beb sort, en ur grogiñ da lakaad an etrevroadelezh wirion war e sav.

Patrick Chevin

AR FALZ

kelaouenn drimisieg an Emsav diasezet gant Yann Sohier, bodet ennañ skolaerion ha kelennerion Vreizh a-du gant ur skol vreizheg ha laik gwirion

Lennit Ar Falz ! Komanantit d'Ar Falz !

(30 L ewid 6 niv.)

AR FALZ, Str. Kan-Ar-Gwez - 29245 PLOURIN-MONTROULES
KRP 430-20 H ROAZON

AL LIAMM

ar gelaouenn nemeti o roiñ, 6 gwech ar bloaz barzhonegoù, kontadennoù, pennadoù a beb sort ha keleier
80 pajenn e peb niverenn - Renner : Ronan Huon

komanant : 50 L - Studierien : 35 L
Teñzorer-merour : P. Le Bihan - 16, rue des Fours-à-Chaux
ST-SERVAN 35400 ST-MALO - CCP 5349-06 PARIS

Ema Alan Kochevelou, alias Stivell o paoues lakaad un disk all da zont er maes : international tour, tro ar bed. War-eeun eo bet enrollet, da lâred eo n'eo ket en ur studio, mes e-kerz an abadennoù, gant tud e-leizh e-barzh ar sal. Blas ar bed oll zo gant an disk-mañ, peogwir ez eo bet enrollet ar peb brassañ eus an tammoù-mañ e sal pe sal eus ar bed a-bezh, pedost.

Abaoe tri bloaz ne vese ket gwelet kalz Alan Stivell e diabarzh ar Vro C'hwek'hkogn ; o vont da heul e soñj e oa : klask lakaad ar bed oll d'ober anaoudegezh gant ar musik kelteg.

Amerikaned ha Skandinavis a vilieroù ez eus savet un daskren diabarzh enne en ur glewed ur varzhoniezh a-ziavaes bro sort-se ; tridet o deus gant ar joa o kavoud e-barzh ar musik-se ur vammenn a vuhez hag a laouenidigezh ; kompren ar musik-se a raent, hag e santoud, evel danvez ul luskad newez ewid ar bed a-vremañ ; ur musik libr evel ar vuhez, o lâred nann da gement a zo divlas ha dinerzh e-barzh ar musik hanwet variete, o lâred nann iwe da lor-c'hentez an dibabidi, pe a-gleiz pe a-zehoù e vefent.

Penaos e c'hellfe ur Breizhad, unan hebkén, kaoud mezh c'hoazh, en em zisober diouzh e gultur-eñv, pa oar ez eus bet roet meuleudi da ganaouennoù Breizh ha youc'het dezo e-barzh brassañ salioù an Aostrali, an Alamagn, Breizh-Veur, Iwerzhon, ar C'hanada ? Kanaouennoù kanet al lodenn vrashañ anezo en ur yezh ma vese lâret diwar he fenn e oa diamzeret, didalvoud ! Pa oar o deus dañset an dud-se dansoù war ventadurioù hag e krede d'un den ne oant mad nemed ewid un nebeud peisanted kozh, o vevañ en distro hag o hiraezhiñ d'an amzer gozh.

Ahanta ! Boud zo tud yaouank eus an Itali, eus ar Sued, eus an Alamagn, eus an Amerik hag a fell dezo deskiñ telenañ war an delenn gelteg ha lod anezo zo aet beteg deskiñ ar brezhoneg...

RIDO NE BEZONAS TRADUKON

AR C'HOARZH N'A-NEUS KET EZOMM A DROÏDIGEZH !

Bro-Leon über alles !

Goude ma vefen ganet e-kichen Paris, 'm eus gwrizioù familh e Landivisio. Setu, pa oan loc'het da zeskiñ brezhoneg eo heni an tu-se 'm oa desket. Ha pa oan krog da zastum leshanoioù eo re Gorre-Leon 'm boa eostet da gentañ. Dre vras. « gwraet » 'm oa an hanter eus Bro-Leon, pa'z eo gwir on en em gavet bremañ hag 'm eus bet dastumet leshanoioù eus kement parres 'zo toud enni, araog ma 'm befe taolet pled ouzh ur rummad tud.

Ar re-mañ eo touristed drol, gwisket heñvel pe dost, deuet d'ar vro-mañ da aweliñ o spered epad bloaz pe zaou. Ur bern a oa anezo, e-gis kleñvejoù a vez war al legumaj hag a ya kuit, ha goudese ne vez heni 'bed kén. Tud Leon, ewid gwir, n'o doa ket gwraet kalz a van outo. Eus ar re-mañ e rae tud Pont ar Veusenn, Bastian an tok-houarn.

E parres Sant-Derc'hen 'm boa klewet roud ar c'hentañ anezo. Eno, ar skol vihan a oa kemeret an hanter anezi e-pad ar vresel, da lojañ un nebeudig soudarded alamant, rag int-i eo an douristed lavaran deoc'h. Petra oa deuet ar re-mañ d'ober en ur barres ken bihan e-kreis ar maesioù, n'on ket gouest da lavared deoc'h. Dic'houzougal da weled ha ne deufe ket kirri-nij saos difesson da zivegañ tour an ilis, kredabl. N'oant ket re ac'hubet gant al labour n'eus forzh penaos, rag pa vese diduadenn ar vugale, e vese aaset c'hoariadennoù fobal etrevroadel. Ar vugale vihan n'int ket figus war beb tra, ha ne 'm eus ket klewet e vefe gwraet trous dezo ewid-se pa eo diac'hubet ar vro.

An den a lavare se din a oa e-toues ar voussed. Eus daou soudard en doa dalc'het soñj.

Unan anezo oa Saig an Avaloù, egile, ur serjant bennag, a oa ar C'hi. Saig an Avaloù n'oa ket se e hanw, ha douetus bras ne oueze ket en doa paket ul leshanw brezhoneg evel-se. Med plijoud a rae dezañ roñ avaloù d'ar voussed, na petra 'ta. Hag ar re-mañ, 'meus aon, n'o doa diegi ebed o tebrñ anezo.

Goudese 'm oa goulennet e kement parres oan bet. Se 'zo kaos eo eus Arvor Goueled Leon e teu ar peb brassañ eus al leshanoioù soudarded alamant a zo ganin.

Soudarded n'oant ket toud. Un ofiser bennag a oa dre doues, eveljust. Ha n'oa ket alamant an oll anezo, kennebeud. E Plourin, da vihannañ, e vez lavaret e oa Russ ar Sac'h Hir. Kredabl en oa faziet etre Brest amañ ha Brest-Litovsk. Pe e oa pe ne oa ket, pourmen e galite a rae dre ar barres, ur sac'h bras a istribilh ouzh e skoaz gentañ. Gwelet fall tre e oa, rag un den kriz o deus soñj an dud e oa eñv.

Lod all 'oa martoloded. Daou eus ar re-mañ oa ar C'hazh Du hag ar C'hazh Rous, postet o daou e kreñvlec'h ar Minou Bihan, e parres Plousane. Un all eo maltouter e oa, me 'gred, ha postet e Molenes : ar Garlus a rae an oll anezañ eno, didrabassoc'h dezo kaoseal diwar e benn evelse eged ma vije bet leshanwet e galleg. Ur garlus, deoc'h da c'houzoud memestra, zo unan eus ar pesked plad-se, stumm ur c'helc'h dezo dre vras, a vew en traezh. Leshanwet e oa evelse an den-mañ, abalamour edo e c'henoù gentañ war un tu nemedkén eus e fass.

M. Madeg

(ar peurrest a-benn ar wech a zeu)

ARABAD ANKOUAAD :

BEZ' E C'HELLOMP
KASS « POBL VREIZH »
D'AR SOUDARDED
EWID NETRA :

skrivañ d'ar gelaouenn

PARIS, KËRBENN AR BED OLL !

Daet eo ar Frañs da vout dister a-c'houde 'm he deus « kollet » he c'holonioù kozh... Hag o c'hollet o deus en ur mod n'eo ket gwall enorabl : en ur goll ar bresel en Indochin hag en Aljeri. Kasset eo bet d'an dias rogoni ha brasoni ar Frañs eternel, tour-tan ar sivilisasion... Diw bobl vihan, bresset ha gwasket epad ur c'hantvleád hag ouzhpenn, pobl ar Vietnam ha pobl an Aljeri, o deus diskaret rouantelezh diavaes ar Frañs, ha lakaet homañ en he flass : ur plass n'eo ket bihan-bihan marse, mes n'eo ket unan bras ur sort ; ur plass etre lakomp.

Neoazh pennoù bras ar Frañs ne vennont na kompren emdroadur ar bed na dispenn o ideologiezh imperialist. Chom a ra ar Frañs, ar sistem hanwet Frañs, imperialist a spered hag a efed. E broioù an Afrik Zu bet gwezharall e dalc'h ar Frañs, eh eus bet diasezet Stadoù newez ar rewinou ar c'holonioù kozh. Hag e penn ar Stadoù-se eh eus tudigoù sentus douzh ar Frañs, ha mewelion c'hredus emaint dezi. Argant a vez roet d'ar vewelion-se, mewelion hag a oui boud tiranted lies, el m'en deus diskouezet a-newez so Bokassa Iañ, « impalaer » republik Kreis-Afrika, ha n'en deus ket doujet lazhiñ bugale... Ar Bokassa-se, ha re arall awe, a vese paeet e-leizh a draoù dehoñ ged ar Frañs, peogwir e oa fidel awalc'h da bennoù bras ar Frañs. Setu pere eo mignoned Giscard, hag a vourr kement moned da jiboessad e-barzh koedoù an Afrik...

En diabarzh, e chom ar Frañs ur Stad ken kreisennet el biskoazh. Ema ar Frañs ar Stad ar muiañ kreisennet a gaver er bed a-bezh, pe en Europ a-wael. Ar Stadoù-Unanet, Alamagn ar C'huzh-Heol, na boud emaint an diw vrassañ ha kreñvañ Stad kapitalist, n'int ket ken kreisennet el ar Frañs. Rag ar c'hapitalism e-hunan n'en deus ket dober ag ur c'hreisennañ ken bras-se. Ar Beljik zo ur Stad renet ged ar c'hapitalism, ha neoazh eh eus eno ur sistem tamm-pe-damm federal. En Danmark ema ur sort : roet eh eus bet un tamm frankis bennag ged an Damnark d'ar Groenland. Ar c'hreisenniñ n'eo ket un dra red e'id ur Stad diasezet ar ar c'hapitalism.

Perag neusen ema ken stard ar c'hreisenniñ er Frañs, ur Stad kapitalist e-mesk ar re 'rall ?

Peogwir eh eus er Frañs un ivoul imperialist. Peogwir e talc'h ar Frañs da vout ur sistem kolonial, en diabarzh hag en diavaes. Peogwir eh eus er Frañs un c'hoant divusul da vout mestr ar un niver brassoc'h a dud hag a bobloù.

Ma oamp engorto ag ur chañchamant, bremañ ema sklæer an traoù. Ar spered hag an c'hoant imperialist a chom sanket don e penn mistri ar Stad C'hall.

Digreisenniñ a vehe boud demokratel un disterrañ. Ne vo ket digreisenet. Kement-se en deus lâret Giscard e Thann hag e Mulhouse : « Adal ma vennomp kempenn hag aosin an Europ ha c'hoari ur roll enni, n'hell ket ar Frañs gober brusun ged he

nerzh ». Setu ne vo ket galloud rannvroel gwirion ebed e-barzh ur Frañs mennet da vout e penn an Europ. Na pezh ur rogoni ! Boud ar mestr en Europ ! E Savern en deus Giscard arre displeget fraezh e soñj : « Ma choas-me zo ur Frañs kreñv hag a c'hello ren ar c'hempenn hag an aosin ag hon kevandir ». E'id boud mestr ha ren en diavaes, ema rekis boud kreisennet en diabarzh. El gwezharall e grez Napoleon kozh. N'eus netra chañchet. N'eus ket gwerso e lâre Pompidou kement'rall e Sarrelouis (dalbezh tost da vewenn an Alamagn) : « N'eus ket lec'h e'id ar yezhoù-rannvro en ur Frañs tonket (!) da lakaad he siell don e korf an Europ ». De Gaulle, Pompidou, Giscard zo daet hag o deus gouarnet — hag a c'houarn c'hoazh — diâr spered hag ideologiezh Napoleon.

Petra' ray Stadoù an Europ, ma venn ar sistem hanwet Frañs boud mestr arnehe ? Daousto hag e vo rekis dehe iwe kreisenniñ diâr skwer ar Frañs ? Na pezh ur giladenn e'ite neusen ! Mes marse e vint kreñv awalc'h e'id taliñ doc'h rogoni ha brasoni ar Frañs. Piw neusen a ranko plegiñ arre, plegiñ dalbezh ? Pbloù suj ar Frañs, sur. Kolonial e klasko ar Frañs boud en diavaes iwe. Mes kolonial ema en diabarzh a-c'houde gwerso. Hag e c'hellimp lâred c'hoazh hag embann : Breizh koloni !

UDB

16-17.

Vezheven

Penfell
BREST

gouvel
pobl
vreizh